

XAROP DE CANYA

Sortim a fer festa

August Garcia

No se senten pioners de res ni hereus de ningú, però creuen que han ajudat a dignificar la feina de carrer. I tot i que fa molts anys que van pels carrers animant el personal, afirmen que cada dia fan una cosa diferent: «Aquí fa deu anys que venim, però això que farem avui, només ho farem avui». M'ho diuen a les Gunyoles, un poblet enfilat sobre la plana del Penedès, on els he anat a trobar. Els Xarop d'avui són el Josep Lafuente, l'Emili Legaz, el David Farran, el Ricard Vallina, el Pere Farran, el Jordi Comas –alias el peligrú– i el Robert Bonet. Abans no comenci el sarau, ens prenem unes cerveses mentre m'expliquen com va néixer tot fa... 19 anys?

«Depèn des d'on comencem a comptar, si des del novembre del 1987, quan es va constituir la formació i vam posar-hi aquest nom, o des que vam començar efectivament a tocar pel carrer, l'any 1988.» El grup sorgeix a l'empara

dels grups de grallers que acompanyaven les trobades de gegants. Hi ha, però, un antecedent: alguns havien format un grup que es deia La Pera, però encara anaven poc «en sèrio»: «El primer que vam fer va ser canviar aquest nom, no podíem anar per aquest món “tocant la pera”, no quedava bé, quedava xiruca total!»

ELS INGREDIENTS DEL XAROP

I així neix Xarop de Canya, un beuratge fet a partir de la barreja d'uns quants ingredients: la música de gralles, la percussió i, sobretot, el contacte directe amb el públic, amb qui busquen constantment de crear complicitat. És en aquest terreny on se senten forts: «A diferència d'altres grups com Comediants o d'altres per l'estil, nosaltres potenciem més la música, però sem-

pre al servei de l'animació de carrer, busquem fer alguna cosa més que tocar.» Comencem pel primer ingredient: les gralles. Per a l'Emili Legaz és un instrument amb moltes possibilitats tímbriques i de repertori. I ideal per a l'animació, per què no? Saben que molts, els més puristes, els han criticat, però tots aquests anys avalen la seva proposta. A més, afegeix, «no experimentar amb un instrument, reduir el seu repertori a un únic camp, no buscar noves sonoritats, és la seva condemna». I gràcies a aquesta tenacitat han aconseguit un so propi i, a més, en certa manera, crear escola, a través dels molts cursos de gralla i percussió que han fet en una comarca, el Vallès, on no hi havia cap tradició.

De la percussió diuen que són poc ortodoxos, que l'han enriquitida per tal de potenciar al màxim la dinàmica al carrer, buscant

també un repertori que va més enllà del típicament tradicional.

I del tercer ingredient, el contacte directe amb el carrer, diuen que busquen involucrar el públic en les seves accions, i per a això cal adaptar-se constantment, estar a l'aguait i no anar amb uns plantejaments rígids. En Pere Ferran, principal responsable d'aquesta faceta dins del grup, és qui fa de lligam entre els músics i el públic. Busca la provocació però, això sí, sense passar-se: «Si tu prens molt protagonisme, la gent es reserva i deixa que facis. No és això el que busquem: volem una actitud més activa.» I els músics també animen, tots xerren amb la gent. Tot es resumeix en aquesta frase del Pere: «Sortim de festa, no amb un guió teatral.»

LA PROPOSTA

Xarop de Canya presenta, avui dia, una oferta molt variada de propostes, que van des de la cercavila fins al concert, passant per l'animació de festes medievals, l'espectacle infantil o el ball. «De totes maneres, un tant per cent molt alt dels *bolos* se'ls emporta l'animació de carrer: el «Terrabastall», que és la cercavila genèrica, el paraigua que abasta totes les propostes de carrer. La base són les gralles, la percussió i personatges com el Capitàno —extret de la *Commedia dell'Arte*— o els xanquers, malabars...», diu en Josep Lafuente, un dels «històrics» de Xarop. D'altres vegades, el component teatral ve conduït per personatges extrets de la tradició catalana com l'Home del Sac o l'Home dels Nassos. Tot sempre amb la voluntat d'adaptar-se al carrer, aglutinar el públic, engrascar-lo i fer-lo participar. «El carrer és un laboratori fabulós —diu l'Emili Legaz— que permet cada dia crear una cosa nova.»

A part d'aquesta proposta, els de Xarop estan apostant fort també per diversificar-se des de l'escenari a partir del ball. Tenen dos espectacles en cartera: «Ball Folc» i

«Canya al ball». Així els defineix el Josep Lafuente: «El primer és més el ball tradicional típic amb mestres de dansa, propostes col·lectives i de parella, balls vuitcentistes i demés. I «Canya al ball» està plantejat més com a ball amb espectacle, amb aquest punt de transgressió que tenim al carrer passat a l'escenari. Acabem fent *funky, ska, reggae*..., i amb un personatge que ho va aconduït tot.»

Arribats en aquest punt, els pregunto pel repertori. M'expliquen que van començar arranjant el repertori tradicional, els «estàndards de trobades», però que de seguida varen incloure-hi temes de creació pròpia, que són els que ara predominen i el reflex de les diverses aportacions dels membres del grup. No són gens ortodoxos en aquest sentit, intenten anar una mica «més enllà». Una intenció que es fa més palesa en els espectacles de ball, com el que ha donat nom al nou disc, *Canya al ball*: «Toquem músiques globals, tot tipus de sonoritats i ritmes». Si els parlo de «fusió» responen que sí, però que no és cap obsessió ni objectiu, que sobretot està en funció del servei que els pot fer cara a la comunicació amb el seu públic. «I a més —opina l'Emili—, hi ha els gustos de cadascú de la banda, i els del públic que ens escolta. Dintre d'un temps algú que escolti la nostra música es preguntarà si era tradicional o no. L'important és que creiem que fem una aportació global en aquest món de la gralla i la percussió.»

Però potser segurament l'element visual que més arriba del grup és el vestuari: «Nosaltres sempre li hem donat molta importància i hem buscat els millors dissenyadors de vestuari, perquè és un aspecte molt visual que creiem que al carrer s'ha de cuidar. Ha acabat essent un tret característic de Xarop de Canya.» Precisament un dels projectes de futur immediat és la renovació d'aquest vestuari a càrrec de la dissenyadora Mercè Paloma juntament amb el Taller Època de Barcelona.

«A LA GENT LI COSTA MÉS BALLAR QUE ABANS»

Sembla lògic preguntar a un grup tan veterà quina és la seva visió del panorama actual de la cultura popular. De seguida ho tenen clar i apunten uns quants elements de diagnòsi. En primer lloc, creuen que, després d'uns anys d'una forta pujada, s'ha estabilitzat. L'oferta de grups, tant a nivell de quantitat com de qualitat, ha pujat molt: «Si escoltes un dels primers discos del Tradicionari i el compares amb els darrers, te n'adones del canvi que hi ha hagut. No té res a veure el que es feia llavors amb el que es fa ara», diu l'Emili. Tot i així, matisa de seguida que s'ha de tenir clar que «no estem en un circuit comercial, estem parlant d'un món molt més petit i restringit». I això es nota, sobretot, segons el David Farran, en la presència als mitjans: «Sempre està lluitant per ocupar un espai en rivalitat amb d'altres gèneres i propostes que tenen un suport mediàtic molt més gran». «El que està clar és que, en aquest món global, a nivell de públic, hi ha una part molt petita que va pel vessant tradicional», afegeix el Josep. «Però és un públic molt més entès que abans i això està molt bé», matisa l'Emili. O sigui que, com sempre, poquets però alegrets. On sembla que no hi ha tanta alegria és en la qüestió econòmica, Constaten que, després d'uns anys on hi va haver un cert auge al món dels festivals, ara es passa una època més fluixa. El Josep i l'Emili ho tenen clar: «No hi ha *peles*», o el que és el mateix: se'n van cap a un altre lloc. Però no creuen que això hagi afectat només al sector de la cultura tradicional, sinó que és més global i afecta en general les propostes festives. L'Emili creu que fins i tot les grans orquestres comencen a tenir problemes perquè «cada cop costa més que la gent balli, les fórmules que triomfen són de música global. El públic va canviant de gustos i els grups, lògicament, s'adapten.» Com els Xarop de Canya que, en el seu darrer espectacle,

«Canya al Ball», presenten una proposta molt diferent del ball d'orquestra: hi ha un animador, hi ha tot un embolcall de les peces i una participació coreogràfica o de gags amb el públic. Intenten, així, diferenciar-se i oferir un espectacle i no només ball. I és que sembla que això del ball, sobretot el de parella va de baixa: «Molts cops t'agafen perquè han vist que combines parella amb dansa de grup, i quan toques un ball de parella, si no és pasdoble o vals, balla poquíssima gent. Si surts del parai-gües del Tradicionariu o altres cicles semblants on la gent ha après a ballar masurques, xotis, etc., costa molt que ballin», diu el David. «Abans –afegeix– als pobles la Festa Major era un moment molt important, no marxava ningú. En canvi ara, l'oferta de lleure és impressionant: viatges, esquí, consoles... En canvi, temps enrere, des de petit cada any estaves al ball o et colaves, d'adolescent o més gran coneixies la que seria la teva dona ballant, festejaves amb el ball..., era com un únic canal de televisió que tots vèiem. Ara cadascú fa mil coses, tothom té cotxe i marxa de viatge, entra en un xat o va al cine...» L'Emili rebla el clau: «El ball ja no té tant aquella funció social. Tot i així, el nostre procurem que funcioni, amb l'ajut del Pere, el nostre animador...» I, com se sent al·ludit, el Pere Farran hi fica cullerada: «També cantem poc i, en general, l'actitud de la gent és més passiva

en tot, ja no només en el ball, sinó en qualsevol cosa que els proposis. Per això mirem d'engrescar-los i que, poc a poc es deixin anar: aconseguir que es moguin endavant i endarrere, que piquin de mans, que creïn un ambient romàntic, que saludin una senyora gran en un balcó...»

L'experiència i el treball de tots aquests anys els ha permès anar muntant tota una bateria de propostes festives, unes amb un guió més obert, més improvisat, i d'altres més teatrals, més tancades. És el cas dels seus espectacles infantils: «“El Somni de l'Home del Sac” és un espectacle teatral d'animació infantil. Hi ha un argument combinat amb unes proves que els nens han de passar.», diu l'Emili. Quan els pregunto si això és així perquè el públic infantil és més fàcilment engrescable, el Pere respon: «És que ells també necessiten mirar, necessiten veure alguna cosa, rebre algú estímul, i aquest personatge de l'Home del Sac fa aquesta funció.»

MACROCOMPANYIA DE CULTURA POPULAR

Des d'aquells temps en què «tocaven la pera» fins avui ha plogut molt. Aquell nucli inicial de quatre o cinc persones s'ha convertit en una veritable macrocompanyia, integrada per una cinquantena de persones que abracen

moltes disciplines dins del camp de l'animació de carrer: músics, actors, xanquers, malabars, pirotècnics, dissenyadors de vestuari, tècnics diversos. Això ha demanat un canvi en la gestió. Del «tot ho fem entre tots» han passat a crear un nucli de tres persones que aglutinen tots els temes de producció de la companyia. Ells insisteixen molt a remarcar el caràcter obert d'aquesta companyia que ha aplicat els seus plantejaments d'adaptació constant al carrer dins del si del mateix grup. «Aquesta obertura ha permès l'aportació de molta gent, gent que hi ha estat i ja no hi és, gent que acaba d'arribar... I l'experiència d'un grup així és molt maca», diu en David. «És una cosa molt experimental, molt viva i molt creativa», afegeix l'Emili.

Aquesta diversitat i obertura dins del col·lectiu han anat conformant, al llarg d'aquests 19 anys, el segell del grup, que s'ha enriquit també amb l'aportació de gent d'arreu: del Principat, del País Valencià, Itàlia, Sudamèrica... Xarop de Canya ha acollit també des de sempre les noves fornades de músics i animadors de carrer. Això ha permès una simbiosi molt interessant: per una part, el grup s'ha anat renovant constantment i, per l'altra, ha estat una mena de laboratori on els més joves han pogut aprendre l'ofici per després, en alguns casos, emprendre la seva carrera pel seu compte.

PACO ROCA

Camí La Bola, 55
46800 Xàtiva (València)
Tel. 678 567 862
Particular 96 227 61 04

Construcció de:

- Falles
- Fogueres
- Gegants i cabuts
- Dracs
- Restauracions artístiques
- Decoracions

La cercavila del «Terrabastall».

Tots aquests elements han estat clau a l'hora de dur a terme les propostes de Xarop i, sobretot, de dotar-les d'aquest caràcter d'adaptació constant a les necessitats del moment. Això fa possible fer espectacles «a mida» de les demandes dels seus clients, des de muntar un pregó d'una festa major, o dissenyar la festa d'un barri, fins a omplir de sons i personatges antics un mercat medieval, passant per la música d'una banda molt especial (la Bandarra) i acabant pel seu espectacle de carrer més adaptable: la cercavila del «Terrabastall».

Ja ho diuen ells mateixos: «Som el grup més adaptable i maleable del món mundial –diu l'Emili–. I això demana una infraestructura especial que potser no ens ha permès tenir temps per enregistrar discos, però sí que ens ha donat un bagatge de recursos humans i materials que a l'hora de muntar un espectacle a mida permet combinar molts elements (personatges, gags, músiques, accions que funcionen...) per crear coses al moment. Aquesta flexibilitat, hi ha pocs grups que la tinguin...». El Josep encara afegeix: «És una mena de biblioteca de recursos per a l'animació al carrer, i a més, dinàmica. Gràcies a això podem innovar constantment i no cremar els espectacles. Per això podem repetir als llocs on anem cada any, perquè sempre és diferent.»

EL NOU DISC: CANYA AL BALL

Els diuen que és el recull de l'evolució del grup al llarg d'aquests darrers anys damunt els escenaris (l'anterior, *Sant de barri*, va sortir l'any 1995). És un disc que han fet amb tot el temps del món, sense presses a l'estudi, molt ben arranjat. Quan els dic si dos discos en dinou anys són pocs, responen sense dubtar-ho: «Xarop de Canya no és un grup de música que tingui la necessitat de mostrar el seu treball cada any a través d'un disc». «La nostra feina és global, és feina de carrer i d'escenaris que s'ha de veure al carrer». Al disc hi han participat molts músics que han estat al grup en un moment o altre durant aquest temps i també és un reflex de l'espectacle de ball homònim que ofereixen actualment. Hi ha la presència de diferents gèneres musicals (jazz, rock, ska, tradicional...), però tot sota una unitat de sonoritat folk. Tret d'un tema que és d'arrel tradicional, la resta són composicions d'autor, ja sigui del grup actual o bé de gent que hi ha passat. La instrumentació és molt variada i, a més a més de la formació habitual, incorpora també altres instruments de vent o de corda. Tot plegat un disc molt variat i festiu: «El que volíem aconseguir amb tots aquests elements era traspasar al disc la vivesa de l'espectacle en directe, per aquí va la cosa. I crec

que ho hem aconseguit. Quan te l'escoltes, és festiu, es fa sentir..., pots fer-te la festa a casa!»

Quan els pregunto pels projectes de futur responen que ara per ara estan immersos en la promoció d'aquest nou disc i del grup en general. Reconeixen que és un aspecte que fins ara havien cuidat poc i que creuen que li han de dedicar més atenció, tot i que, a la vista de la seva agenda, no semblen necessitar-ho. I encara que, sense buscar-les expressament, ja han fet algunes escapades a l'estranger (Alemanya, França, Còrsega, Xile, Colòmbia...), els agradaria augmentar aquesta projecció exterior del grup. «Hi ha la infraestructura i la gent per poder-ho fer... Ara falta trobar els canals!»

I acabem l'entrevista perquè han d'anar a preparar-se per a la cercavila. Una estona més tard els retrobo a l'entrada de l'església, on esperen la sortida d'ofici, ara ja disfressats. Quan la gent apareix per la porta es troba una petita banda de carrer que els convida al sarau mentre l'Home del Sac i un xanquer comencen la seva feina: provocar –de manera amable– la participació. Poc a poc, sense estridències, es van enduent tota la gent en corrua carrer avall mentre el so de les gralles i la percussió omple aquest assolellat matí de diumenge. La màquina de fer festa s'ha engegat i el xarop comença a escampar el seu beuratge.

